

Karşılaştırmalı Eğitim Yönetimi

Kitabın editörü: Ayşen Bakiođlu

Şeyma Nur DİDİN*

Kitabın Adı: Karşılaştırmalı Eğitim Yönetimi

Kitabın Editörü: Ayşen Bakiođlu

Yayınevi: Nobel Yayıncılık

Basım Yılı: 2014 (Üçüncü Baskı)

Sayfa Sayısı: ix + 325

ISBN: 978-605-133-533-9

Öğrencilere verilen eğitimin onları ne kadar geleceğe hazırladığını, küreselleşen dünyaya adım atmadan önce, edindikleri donanımın ne kadar yeterli olduğunu belirlemeye yönelik gerçekleştirilmekte olan TIMSS, PIRLS, PISA gibi uluslararası sınavlar bize tanıdık gelecektir. Bu sınavlardaki başarısızlığımızı sorgulayan (Aslanoğlu, 2007; Altun ve Akkaya, 2014), sınavlardaki yapıyı inceleyen (Başusta, 2013), ülkeleri karşılaştıran araştırmaların (Asil, 2010; Özmen, 2013) sayısının sınırlılığı karşılaştırmalı eğitim yönetimine duyulan açlığa vurgu yapan araştırmalardan (Dimmock ve Walker, 1998) anlaşılmaktadır. Burada incelenecek “Karşılaştırmalı Eğitim Yönetimi” adlı çok yazarlı kitap, Prof. Dr. Ayşen Bakiođlu’nun editörlüğü ve yazarlığından beslenerek yukarıda zikredilen sınavlardan biri olan PISA’ da başarılı olan ülkeleri, zengin bir içerikle ele almıştır. Çalışmanın altında genel olarak karşılaştırma fikri yatsa da özellikle sonuç ve öneriler kısımlarında ülkemizden farklı olan tarafları net bir biçimde görülmektedir. Açılımı, “Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı” olan PISA üç yılda bir yapılarak 15 yaş grubu öğrencilerin atılacakları hayatta karşılaşılabilecekleri problemlere ne denli çözüm üretebileceklerini ölçmektedir. 2010 OECD raporlarına göre bu sınavda başı çeken ülkeler Çin (Şangay), Güney Kore, Finlandiya, Singapur, Kanada, Yeni Zelanda, Japonya ve İngiltere bu sıra ile 8 başlık altında, 325 sayfalık bu eserde incelenmiştir. Her bölümde bu ülkelerin coğrafî durum, din ve dil gibi özellikleri genel olarak tanıtıldıktan sonra “Eğitim Yönetimi”, “Eğitim Sistemleri” ve bu sistemlere yön veren ilkeler, “Eğitim Denetimi”, “Eğitim Sisteminin Kademelendirilmesi”, “Eđitimcilerinin Yetiştirilmesi”, “Eğitim Finansmanları”, Öğretim Programları üzerine yazarların yaptığı araştırmalar yer almaktadır. Çalışma, kültürel farklılıkları yitirmeden (Drake, 2004)

* Araş.Gör., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, seyma.didin@marmara.edu.tr

başarılı olan bu ülkelerin eğitim sistemlerinin gelişmesine etki eden unsurlara ışık tutarak, okuyucuda yeni düşünce ufuklarının kapılarının aralamaktadır.

Bölgelere özgü programlar hazırlayan Şangay (Çin) kitabın ilk bölümünde (ss. 1-42) yerini almıştır. “Eğitim Komisyonları”, eğitim sisteminin 1+6+3 şeklinde kademelendirilmesi, yükseköğretim kurumlarına kendi giriş sınavlarını yapma hakkı vermesi öne çıkan farklılıklardır. Genel bütçeden en fazla payın Eğitim Bakanlığına ayrılması, okul binalarının yetmediği kısımlarda fabrikalardan yararlanılması dikkat çekicidir.

PISA’da, Fen-Matematik ve Okuma alanlarında ilk üçte yer alan OECD üyesi bir diğer ülke **Güney Kore**’dir. Kitaptaki doyurucu sunumuyla (ss. 43-87) bu ülkede, ülkemizde olduğu gibi ilk önce niceliği artırmaya çalışan eğitim faaliyetleri olmuş, daha sonra artan rekabet yüzünden öğrenci intiharları görülmüş, gecelere kadar süren derslere son verilip nitelik artırılmıştır. Özerklik, hesap verilebilirlik, özgürlük, eşitlik, nitelikli eğitim gibi kavramlar üzerinde durulup reform önerilerinde bulunan komisyonlar kurulmuştur. Yeni geliştirilen “Brain 21” projesiyle, dışarıya öğrenci göndermek yerine, dışarıdan öğrenci alınmaya başlanmıştır. Programın ezbercilikten sıyrılıp yerel eğitim kurumlarında uygulanabilecek esnekliğe getirilip kalitenin artması için akreditasyon sisteminin kurulduğu bu ülkede, öğrencilerin ortaokula ve ortaokulu bitirenlerin liseye %100’e yakın devam oranı, üniversiteye geçiş sistemindeki sınavların kaldırılıp yeteneklerin ortaya çıkarılması için özgün ölçütlerin konulması dikkate değerdir. “Konfüçyüs Öğreteleri”nin bunda etkili olduğu düşünülmektedir.

Uluslararası sınavlarda ilk üçte aramaya alıştığımız **Finlandiya**, bu kitapta da üçüncü sırada yerini almış (ss. 89-126) bir İskandinav ülkesidir. Eğitim sistemi, gençlerin yeteneklerini açığa çıkarmaya çalıştığı için örnek niteliktedir. İlgii çeken bir husus, sınava hem merkezi hem de yerel konumlu okulların öğrencileri katılmasına rağmen başarıları arasında önemli farkların olmamasıdır. Bu bölümde, Fin Ulusal Çekirdek Eğitim Programı’nın, eğitimcilere program hazırlarken nelere dikkat etmesi gerektiğini öz olarak belirttiği, siyasilerin, aile ve öğrencilerin okul ve öğretmenlere güvenin tam olduğu, öğretmenliği lisede en başarılı öğrencilerin tercih ettiği, mesleğin statüsünün oldukça yüksek olduğu gibi can alıcı ifadeler yer almaktadır. Finlandiya’da eğitimin dikkat çeken özellikleri; esnek programlar, ulusal değerlendirme standartları, yerel yönetimlerin otonomisiyle artan öğrenci başarısı, zorunlu eğitim sonunda uygulanan anketlerle yapılan değerlendirmeler ve yükseköğretime geçebilmek için yılda iki kez yapılan “Olgunluk Sınavları”, öğretmen eğitiminde iki yıllık staj süresince teori ve pratiğin iç içe olması, vatandaşlardan gelen geri bildirimlerin dikkate alınması şeklinde özetlenebilir.

Güneydoğu Asya’da küçük bir ada devleti olan ancak “Düşünen Okullar Öğrenen Ulus” gibi uzun vadeli büyük bir vizyona sahip **Singapur**, kitabın dördüncü bölümünde (ss. 127-156) eğitim reformları yaparak kendini daima yenileyen ülke olarak yerini almıştır. Okul müdürlerine ülkemizdeki okul yöneticilerine göre daha fazla yetki veren, yerelleşmeden yana olsalar da merkezi yönetime sıkıca bağlı olan, istihdama göre ciddi yönlendirmeler yapan, ilkökulda her 20, eğitim enstitüsünde ise 9,6 öğrenciye bir öğretmen/öğretim elemanı düşmesiyle Singapur dikkate değer bir ülke olarak anlatılmıştır. Devlet, öğretmenlerin kitapta detaylarıyla anlatılan seçiminden, her

Yıl 100 saatlik hizmet içi eğitimlerine ve maaşlarına kadar her konuya ayrı önem vermektedir. Kariyer fırsatları sunarak öğretmen olmak için doğru insanları seçip seçmediğini kontrol etmektedir. Oysa bizde, öğretmen liselerinde yatırım yapılan gençlerin farklı alanlara geçmesiyle, bir görüşe göre, çözülme başlamaktadır. Bu nedenle, bölümün önerilerinde vurgulandığı gibi mesleği cazip hale getirmek, öğretmenlik uğruna rekabet edebilecek, gelişme peşindeki gençlerle sisteme taze kan sağlamak öncelikli hedeflerimiz olmalıdır.

Gelişmiş ülkeler arasında zikredilen OECD ülkesi **Kanada** tek bir eğitim birimi olmayışı, eğitim politikalarını belirleme ve uygulamada eyaletlerin kendileriyle ilgili temel kararları Eğitim Konseyi, Birlik ve Federasyonlarıyla alıp uygulaması, üniversiteler için “eski” veya “elit” ayrımının olmaması ve farklı kültürlerle karşı saygılı duruşu (göçmenlerin ana dillerinin korunması gibi) ile kitabın beşinci bölümünde (ss. 157-195) ele alınmıştır. Kanada’nın küresel ekonomiye yenilme endişesi eğitim reformlarına yön verdiğinden eğitime yarı-pazar gözüyle bakıldığı, bu yüzden hesap verebilirlik uygulamalarının önemsendiği bilgisi bu ülkeyi doğudaki başarılı ülkelerden ayırmaktadır. Neredeyse tüm bölümlerde zikredilen “Eğitim sisteminin kalitesi öğretmenlerin kalitesini geçemez.” ifadesinden yola çıkarak burada da eyaletlerin sorumluluğunda yetiştirilen Kanadalı öğretmenlerin öz yeterlilik algılarının, saygınlıklarının, sürekli öğrenme isteklerinin yüksek olduğuna vurgu yapılmaktadır. Her ne kadar ülkeyi geliştiren bir eğitim felsefesi olsa da Kanada’nın, standardize edilen testlerin siyasi otoritenin önemsendiği değerleri ölçmesi, başarıya ilişkin sonucun öğretmenlere atfedilmesi, artan nüfusla beraber öğretmenlerin iş yükünün ağırlaşması, üniversiteye daha çok ekonomisi iyi ailelerin çocuklarının gitmesi ile eleştirildiği de atlanmamıştır.

Eski bir Britanya kolonisi olan, bugünse “başarı için yönetmek” felsefesiyle tanınan, PISA sınavlarında ilk 7’ye (matematik hariç) giren **Yeni Zelanda** kitabın altıncı bölümünde (ss. 197-242) incelenmiştir. Kanada gibi Yeni Zelanda da neoliberalizmin etkisinde kalarak öğretmenlerin performanslarını ücret ile açıklamasıyla kitapta ifadesini bulmuştur. Kitabın bu bölümünde okula dayanan profesyonel gelişim uygulamaları eğitimcilerin yetiştirilmesine ilişkin dikkat çeken kısımlardandır. Bu uygulamalar neticesinde yönetici ve öğretmenlerin yansıtıcı düşünme, ihtiyaçlarını belirleme, bilgi teknolojilerindeki eksiklerini giderme fırsatı bulduklarına değinmiştir. Öte taraftan Yeni Zelanda eğitim sisteminin eleştirilen yönleri de olduğu görülmektedir: Okulların kırsal bölgelere ve yerli halkın ulaşımına uzak olması, reformlarla gelen çalışma saati artışları, öğrencilerin hala eski konular (2. Dünya Savaşı, Sovyet Devrimi vb.) ile yüz yüze gelmesi ülkede tartışma konusudur.

Çin, G. Kore ve Singapur’un yanı sıra dördüncü Uzak Doğu ülkesi olan **Japonya** da PISA’da başarılı ülkelerden biri olarak kitaptaki yerini (ss. 243-288) almaktadır. Sanayide, tarımda ve balıkçılıkta oldukça ilerleyen bu adalar topluluğu ülkenin eğitimde de kayda değer ilerleme gösterdiği fark edilmektedir. Eğitim sistemleri ülkemizdeki gibi merkeziyetçi yapıya dayanan Japonya’nın, okul içinde aldığı kararlara müdahale edilmesine izin vermeyen duruşuyla, daha önce bahsettiğimiz üç Uzak Doğu ülkesindeki gibi insanı sevme merkezli Konfüçyüs felsefesine Batıdan öğrendiği modern eğitimi yedirmesi ve çalışma disipliniyle öğrenci başarısını artırması yazarlar tarafından vurgulanmaktadır. Kitapta bahsedilen, Japonya’nın performansa dayalı

ücretlendirme, terfi ve görevden alma uygulamalarına özen göstermesinin kaliteyi artırdığı söylenebilir.

2000 PISA'da matematik alanında ilk yedide olup, diğer alanlarda OECD ortalamasının üzerinde olan, kitabın incelediği sekizinci ve son (ss. 289-325) ülke İngiltere'dir. Pek çok dünya ülkesi gibi neoliberalizmin etkisinde yerleşmiş olan bu ülkede, 2010 itibarıyla GSMH'den eğitime ayrılan payın (%5,8) yüksek olması bilgisinden yola çıkarak İngiltere'nin eğitimi önemseydiği söylenebilir. 3-4 yaş grubu için yuvaların ücretsiz olması nedeniyle çocukların çoğunun bu eğitimi tadabilmesinden okul öncesi eğitimin ülkede ayrı bir yeri olduğu çıkarılabilir. Yazılanlar düşünüldüğünde İngiltere'de denetimin oldukça güçlü olduğu sezilmektedir. Bu nedenle her ne kadar uygulayıcılar olarak okulların serbestisi olsa da kendi doğrularını yapmayla kurumun yaşaması arasında gidip geldikleri anlaşılmaktadır. İngiltere eğitim sisteminin ilginç özelliklerinden biri öğretmenlerin kurumlar ya da yerel yönetimler tarafından çalıştırılması, yani devlet memuru olmamalarıdır. Bu bölümde, yıllık sözleşmeyle çalışan öğretmenlerin yetiştirilmesi için sertifika ve programlardan, mesleğe başladıktan sonraki profesyonel gelişim aktivitelerine kadar doyurucu bilgiye ulaşılması da mümkündür.

Tüm bu bilgilerden yola çıkarak, özetle, bir zihniyet değişimine ihtiyacımız olduğu söylenebilir. Bu değişimi sağlamanın bir yolu, küreselleşen dünyada, eğitim adına başarılı ürünler ortaya koyabilmiş ülkeleri ele alan bu tür kitapları inceleyerek hayata yansıtmak olabilir. Akıcı dili, ortak ve sıralı başlıklarıyla, ilgi odağı olan ülkeleri tanıyabileceğiniz bu eser, eğitime gönül verenlere sayfalarını açmaktadır.

Kaynaklar

- Altun, M. & Akkaya, R. (2014). Matematik öğretmenlerinin PISA matematik soruları ve ülkemiz öğrencilerinin düşük başarı düzeyleri üzerine yorumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 19-34.
- Asil, M. (2010). *Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) 2006 öğrenci anketinin kültürler arası eşdeğerliğinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aslanoğlu, A. E. (2007). *PIRLS 2001 Türkiye verilerine göre 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerileriyle ilişkili faktörler*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başusta, N. B. (2013). *PISA 2006 fen başarı testinin madde yanlılığının kültür ve dil açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dimmock, C. & Walker, A. (1998). Comparative educational administration: developing a cross-cultural conceptual framework. *Educational Administration Quarterly*, 34(4), 558-595.
- Drake, B. (2004). International education and IB programmes (worldwide expansion and potential cultural dissonance). *Journal of Research in International Education*, 3(2), 189-205.
- Özmen, T. D. (2013). *PISA 2009 okuma becerileri testi maddelerinin yanlılık açısından Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık uygulamalarında karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.